

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas
Propagandos ir cenzūros tyrimai	Komunikacija ir informacija S 008	Komunikacijos

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2 ECTS
individualus	5 ECTS	seminarai	

Dalyko anotacija

Dalyko tikslas: gilinti žinias apie propagandos ir cenzūros tyrimų problematiką, teorines prieigas ir metodologiją, ugdyti gebėjimus vykdyti propagandos raidos, prevencinės ir paskesniosios cenzūros, propagandos kampanijų analizės tyrimus taikant komunikacijos ir informacijos bei tarpdalykinius metodus.

Dalyko turinys: propagandos apibrėžimas ir tikslai (politiniai, ekonominiai, religiniai-etiniai, diplomatiniai-militaristiniai ir kt.). Propaganda kaip sistemiškas siekimas manipuliuoti žinojimu ir nukreipti elgesį siekiant strateginių tikslų (G. Jowett ir V. O'Donnell). Informacija, komunikacija ir propaganda. Propaganda ir prevencinė bei represinė (paskesnioji) cenzūra. Propagandinė manipuliacija literatūroje ir mene. Propaganda ir masinės komunikacijos priemonės bei institucijos (spauda, kinas, radijas, televizija, telefonas, internetas, socialiniai tinklai). Emocionali ir racionali propaganda. Žodis, vizualinė technika ir vaizdiniai. Archetipai, politiniai mitai ir stereotipai.

Teoriniai propagandos analizės aspektai ir modeliai. Propagandos koncepcijos kilmė ir istoriografinių nuostatų kaita XX–XXI amžių sandūroje. Cenzūros tyrimo metodai (kontrolės institucijų dokumentų, leidybos sistemos ir produkcijos analizė). Propagandos tyrimo metodologija (atvejo konteksto analizė, darbotvarkės nustatymas ir kt.). Propagandinės kampanijos elementai: pranešimų turinys, masinių komunikacijų poveikis ir auditorija. Proaktyvios ir reaktyvios informacinės veikos. Nuomonių lyderiai. Juodoji, pilkoji ir baltoji propaganda. Parengiamosios propagandos modelis. Valdžia ir politinė galia kaip propagandos šaltinis. Propagandos siuntėjo problema ir atpažinimo technikos. Propagandos poveikio analizė.

Propaganda ankstyvosiose civilizacijose ir antikoje. Propaganda viduramžiais, renesanso epochoje ir naujaisiais amžiais. Cenzūros sistema Europoje atsiradus spaudai ir prasidėjus masinės komunikacijos erai. *Index librorum prohibitorum* ir kiti cenzūros instrumentai. Propaganda ir cenzūra religinių karų, revoliucijų ir pasaulinių karų laikotarpiais. Informacijos ir propagandos modeliai, spaudos laisvė ir kontrolė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, Rusijos imperijoje, tarpukario ir sovietinėje Lietuvoje. Propaganda ir autoritarizmo ir totalitarizmo sąlygomis. Moralinės, karinės, politinės, religinės ir korporacinės cenzūros apraiškos. Autocenzūra ir ideologinė cenzūra. Informaciniai karai globalioje civilizacijoje. Informacinio karo koncepcijos.

Studijų metodai: individualios konsultacijos, šaltinių ir literatūros studijos.

Vertinimo ir atsiskaitymo metodai: egzaminas žodžiu ir raštu, tarpinis atsiskaitymas – referatas suderinta ir disertacijos problematiką atspindinčia tematika.

Pagrindinė literatūra
BERNAYS, Edward L. <i>Propaganda</i> . New York: Liveright Publishing Corporation. 1928. 175 p. ISBN 978-0-8046-1511-2
DENISENKO, Viktor. Threats of propaganda and the information war on Lithuanian security. In <i>Lithuania in the global context: national security and defence policy dilemmas</i> . Eds. Irmina Matonytė, Giedrius Česnakas and Nortautas Statkus. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2020, p. 235–248. ISBN 978-609-8277-02-9.
ELLUL, Jacques. <i>Propaganda. The Formation of Men's Attitudes</i> . Reprint from 1965 ed. New York, Vintage Books. 1973. 352 p. ISBN 9780394718743.
GIRARDET, Raoul. <i>Politiniai mitai ir mitologijos</i> . Vilnius: Apostrofa. 2007. 288 p. ISBN 978-9955-605-40-9.
HEATH, Deana. Obscenity, Censorship, and Modernity. In <i>A Companion to the History of the Book</i> . 2 nd Edition. Edited by Simon Eliot, Jonathan Rose. Wiley-Blackwell, 2019, p. 801–813. ISBN 9781119018179.
HENCH, John B. <i>Books as Weapons. Propaganda, Publishing, and the Battle for global Markets in the Era of World War II</i> . 1 st ed. Cornell University Press, 2010. 352 p. ISBN 9780801448911
JOWETT, Garth, O'DONNELL, Victoria. <i>Propaganda and persuasion</i> . 5th ed. SAGE Publications, 2012. 396 p. ISBN 978-1-4129-7782-1. Prieiga per internetą: https://hiddenhistorycenter.org/wp-content/uploads/2016/10/PropagandaPersuasion2012.pdf
MALIUKAVIČIUS, Nerijus. <i>Informacinio karo koncepcija: JAV ir Rusijos požiūriai</i> . Vilnius: Eugrimas. 2002. 75 p. ISBN 9955501138.
MALIUKAVIČIUS, Nerijus. <i>Rusijos informacijos geopolitikos potencialas ir sklaida Lietuvoje</i> . Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 2008. 195, [1] p. ISBN 9789955333760.
MARTIŠIUS, Mantas. <i>Vejantis nuvažiuojantį atgimimo traukinį: LTV istoriniais lūžio metais</i> iš Anna Mikonis-Railienė, Renata Šukaitytė, Mantas Martišius, Renata Stonytė kolektyvinės monografijos „Politinis lūžis ekrane: (po)komunistinė transformacija Lietuvos dokumentiniame kine, videokronikoje ir televizijoje. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. ISBN 978-609-07-0362-5, 374 p
MARTIŠIUS, Mantas. „Užsienio naujienos ir baltoji propaganda“ iš Giedrė Čiužaitė, Andrius Gudauskas, Deimantas Jastramskis, Aurelija Juodytė, Mantas Martišius, Jolanta Mažylė, Žygintas Pečiulis, Romas Sakadolskis kolektyvinės monografijos „Medijos, žiniasklaida, žurnalistika tradicinėje ir tinklaveikos visuomenėje“, 2012
MARTIŠIUS, Mantas. (Ne)akivaizdus karas – Informacinio karo studija. Monografija 2010.
MAŽEIKIS, Gintautas. <i>Propaganda ir simbolinis mąstymas</i> : monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2010. 479 p. ISBN 9789955125754.
McQUAIL, Denis. <i>Mass Communication Theory: An Introduction</i> . London: Sage Publications. 1994. 448 p. ISBN 0803977859.
MEDIŠAUSKIENĖ, Zita. <i>Rusijos cenzūra Lietuvoje XIX a. viduryje</i> . Kaunas: VDU leidykla, 1998. 302 p. ISBN 9986-501-28-8.
MISIŪNAS, Remigijus. <i>Informacinių kovų kryžkelėse: JAV lietuvių informacinės kovos XIX a. pab.–1922 m.</i> Vilnius: Versus Aureus. 2004. 374 p. ISBN 9955601396.
MISIŪNAS, Remigijus. <i>Lietuva prieš LTSR</i> . D. 1.: 1940-1945. II, papildytas leidimas. Vilnius, 2016, 428 p. ISBN 9789955754473.
MISIŪNAS, Remigijus. <i>Lietuva prieš LTSR</i> . D. 2.: 1945-1952. Vilnius, 2010. 383 p. ISBN 9789955754213.
MISIŪNAS, Remigijus. <i>Didi maža tauta: Lietuvos įvaizdžio kampanija JAV 1919 – A great little nation: Lithuania's image campaign of 1919 in the US</i> . Vilnius, 2008. 333 p. ISBN 9789955754091.
PACEVIČIUS, Arvydas. <i>Lietuva svetimšalių keliautojų akimis: intymus pasakojimas ar</i>

propaganda? Iš *Kelionių aprašymai kaip egodokumentinis paveldas*, sud. Genovaitė Astrauskienė, Arvydas Pacevičius, Tomas Petreikis. Panevėžys: Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka, 2015. p. 8–21. ISBN 978-9955-659-69-3.

PACEVIČIUS, Arvydas; NAVICKIENĖ, Aušra. Repressive Censorship, Underground Publishing, and the Distribution of Lithuanian Books in the *Northwest Region* of the Russian Empire (1795–1904). In Behreds, Jan. C.; Lindenberger, Thomas (eds.) *Underground Publishing and the Public Sphere: Transnational Perspectives*. Wien: Lit Verlag, Berlin: Lit Verlag, 2014, p. 75–95. Wiener Studien zur Zeitgeschichte, bd. 6. ISBN 9783643905611

Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos. Sud. A. Vaišnys, L. Kasčiūnas, M. Jastramskis ir kt. Vilnius: Rytų Europos Studijų Centras, 2017. ISBN 978-609-95488-9-0. Prieiga: https://www.eesc.lt/uploads/news/id987/RESC%20monografija_propaganda.pdf

STREIKUS, Arūnas. *Minties kolektyvizacija. Cenzūra sovietų Lietuvoje*. Vilnius: Naujasis židinys-Aidai, 2018. 438 p. ISBN 9786098163148.

THOMSON, Oliver. *Easily led: A History of Propaganda*. Gloucestershire: Sutton Publishing. 1999. 360, [16] p. ISBN 9780750919654.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Arvydas Pacevičius	Prof. dr.	PACEVIČIUS, Arvydas. <i>Opisy podróży do/przez Wielkie Księstwo Litewskie w XVI–XVIII wieku: problem egodokumentalności // Egodokumenty – samoświadectwa – egodokumentalność. Teoria i praktyka / red. Waldemar Chorążyczewski, Hadrian Ciechanowski, Wojciech Piasek, Stanisław Roszak. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2024. ISBN 9788323153573. eISBN 9788323153580. p. 49-62.</i>
		PACEVIČIUS, Arvydas. <i>Mokslinės periodikos apytaka Lietuvoje XIX a. pirmojoje pusėje: Vilniaus universiteto atvejis = Scientific periodicals circulation in Lithuania in the first half of the 19th century: the case of Vilnius University // Knygotyra. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 0204-2061. eISSN 2345-0053. 2024, vol. 82, p. 29-52. DOI: 10.15388/Knygotyra.2024.82.2.</i>
		PACEVIČIUS, Arvydas. <i>Nėra brangesnio lobio už studijoms skirtas knygas: Vilniaus augustinų bibliotekos raida ir paveldas = There is no treasure more precious than books for study: the development and heritage of the Vilnius Augustinian library // Acta Academiae Artium Vilmensis: The church of the Blessed Virgin Mary of Consolation in Vilnius: archaeological, historical, art historical and polychromy research. Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla. ISSN 1392-0316. eISSN</i>

		<p>2783-6843. 2024, Nr. 114, p. 206-241. DOI: 10.37522/aaav.114.2024.253.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas; Raudytė, Nijolė. <i>Žemaičių daktaras Faustas: Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos bibliotekos kilmė, raida ir paveldas</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023. 312 p. ISBN 9786090708859. eISBN 9786090708866.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. <i>Vilniaus imperatoriškasis universitetas mokslinės informacijos gniaužtuose / The Imperial University of Vilna in the Clutches of Scholarly information. 1803–1832</i>. Vilnius: VUL, 2022. 491 p. ISBN 978-609-07-0754- 8.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Kolekcje prywatne w zbiorach historycznych Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego // <i>Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej : studia = Private libraries in collections of early printed books : studies</i>. T. 1 / pod redakcją Doroty Sidorowicz-Mulak i Agnieszki Franczyk-Cegły. Wrocław : Wydawnictwo Ossolineum, 2020. ISBN 9788366267442. p. 15–34.</p>
Remigijus Misiūnas	Prof. dr.	<p>MISIŪNAS, Remigijus. Išeivijos periodikos leidėjų teisiniai ginčai XIX a. pabaigoje – 1904 m. = Legal disputes of emigrant periodical publishers from the end of the 19th century to 1904 // <i>Knygotyra</i>. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 0204-2061. eISSN 2345-0053. 2024, vol. 82, p. 88-114. DOI: 10.15388/Knygotyra.2024.82.4.</p> <p>MISIŪNAS, Remigijus. <i>Grinorių kultūros knygos: 1875-1904 m. išėivių leidyba</i>. Vilnius : Bonus Animus, 2022. 399 p. ISBN 9789955754787.</p> <p>NAVICKIENĖ, Aušra; BRAZIŪNIENĖ, Alma; CICĖNIENĖ, Rima; KAUNAS, Domas; MISIŪNAS, Remigijus; PETREIKIS, Tomas. History of publishing in Lithuania // <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford : Oxford University Press, 2021. ISBN 9780190201098. p. [1–65]. DOI: 10.1093/acrefore/9780190201098.013.276.</p>
Aušra Navickienė	Prof. dr.	<p>NAVICKIENĖ, Aušra, KEPALIENĖ, Fausta. Vilniaus universiteto profesorės Audronės Glosienės (1958-2009) knygotyrisnis palikimas // <i>Knygotyra</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 0204-2061. eISSN 2345-0053. 2023, t. 81, p. 203–233. DOI: 10.15388/Knygotyra.2023.81.8</p>

		<p>NAVICKIENĖ, Aušra. Commemorating anniversaries of the life and work of Francysk Skaryna in Lithuania from the viewpoint of book studies and scholarly communication = Pranciškaus Skorinos gyvenimo ir veiklos sukakčių minėjimai Lietuvoje knygotyros ir mokslinės komunikacijos požiūriais // <i>Knygotyra</i>. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 0204-2061. eISSN 2345-0053. 2023, t. 80, p. 312–342. DOI: 10.15388/Knygotyra.2023.80.133.</p>
		<p>NAVICKIENĖ, Aušra. How did the translation of Genovefa by Christoph von Schmidt become the 19th-century Lithuanian bestseller? = Kaip Christopho von Schmidto lietuviškasis Genovefos vertimas tapo devynioliktojo amžiaus bestseleriu? // <i>Knygotyra</i>. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 0204-2061. eISSN 2345-0053. 2022, t. 78, p. 80–110. DOI: 10.15388/Knygotyra.2022.78.107.</p>
		<p>NAVICKIENĖ, Aušra. Professional publishing and Lithuanian books in the first two-thirds of the 19th century in Lithuania: The case of the Zawadzki firm // <i>Roczniki biblioteczne</i>. Wrocław : Uniwersytetu Wrocławskiego Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa. ISSN 0080-3626. eISSN 2720-1023. 2021, t. 65, p. 79–95. DOI: 10.19195/0080-3626.65.5.</p>
		<p>NAVICKIENĖ, Aušra; BRAZIŪNIENĖ, Alma; CICĖNIENĖ, Rima; KAUNAS, Domas; MISIŪNAS, Remigijus; PETREIKIS, Tomas. History of publishing in Lithuania. In <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 9780190201098. p. [1-65].</p>
Andrius Vaišnys	Prof. dr.	<p>VAIŠNYS, Andrius; KĖVIŠAS, Magnus Tomas. Trust in news media: the naïve perception of the causes is dominated by the... // <i>Rocznik Historii Prasy Polskiej</i>. Krakow: Polish Academy of Sciences and the University of the National Education Commission. ISSN 1509-1074. eISSN 2084-8552. 2024, vol. 27, no. 2, p. 143-162. DOI: 10.24425/rhpp.2024.150653.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius. Kai kurie informacinės politikos bruožai 1990 - 1992 m. periodinės žiniasklaidos aspektu = Some features of information politics in 1990–1992 in terms of</p>

		<p>periodical media // <i>Istorija</i>. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija. ISSN 1392-0456. eISSN 2029-7181. 2022, t. 128, Nr. 4, p. 79–122. DOI: 10.15823/istorija.2022.128.4.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius. Metody KGB litewskiej SRR w Polsce: więzy pokrewieństwa I zainteresowania naukowe jako pomoc w gromadzeniu informacji na temat stosunku do „Solidarności” // <i>Studia Wschodnioeuropejskie</i>. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. ISSN 2450-0267. 2022, Nr. 17, p. 44–58. Prieiga per internetą: <http://swe.uw.edu.pl/Nr%2017.pdf>.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius. Lithuania’s demarcation of information from Poland’s Solidarity Movement in 1980–1981 // <i>Studia medioznawcze</i>. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. ISSN 2451-1617. 2021, t. 22, Nr. 2, p. 908–923. DOI: 10.33077/uw.24511617.sm.2021.2.650.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius. Transformation of communist media content and public space according to the discourse ‘39Pact: exiting the “Labyrinth” as an act of communication // <i>Informacijos mokslai</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 1392-0561. eISSN 1392-1487. 2020, t. 90, p. 53–79. DOI: 10.15388/Im.2020.90.50.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius. <i>Žurnalistikos potvynis: Lietuvos žiniasklaidos sistemos kaita 1986–1990</i>. Vilnius: Vaga, 2020. 480 p. ISBN 9785415025831.</p>
Viktor Denisenko	Doc. dr.	<p>KELPŠIENĖ, Ingrida; ARMAKAUSKAITĖ, Donata; DENISENKO, Viktor; KIRTIKLIS, Kęstas; LAUŽIKAS, Rimvydas; STONYTĖ, Renata; MURINIENĖ, Lina; DALLAS, Konstantinos. Difficult heritage on social network sites: An integrative review // <i>New media & society</i>. London: SAGE Publications. ISSN 1461-4448. eISSN 1461-7315. 2023, vol. 25, iss. 11, p. 3137–3164. DOI: 10.1177/14614448221122186.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Manipuliuojant naujos apkaltos vizija = Manipulating the Vision of New Impeachment // <i>Politikos ir komunikacijos sankirtoje: tendencijos, diskursai, efektai</i> : Straipsnių rinkinys / Sudarytojas prof. dr. Lauras Bielinis. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2022. ISBN</p>

		<p>9786094675102. eISBN 9786094675119. p. 199-213.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Disinformation Analysis and Citizen Activism in the “Post-Truth” era: The Case of DebunkEu.org. In <i>Information Wars in the Baltic States: Russia’s Long Shadow</i>. Palgrave Macmillan, 2022, p. 169-187. doi: 10.1007/978-3-030-99987-2_9</p> <p>DENISENKO, Viktor. <i>Propagandos apsupty</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2021. 160 p. ISBN 978-609-07-0548-3.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Threats of propaganda and the information war on Lithuanian security. In <i>Lithuania in the global context: national security and defence policy dilemmas</i>. Eds. Irmina Matonytė, Giedrius Česnakas and Nortautas Statkus. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2020, p. 235–248. ISBN 978-609-8277-02-9.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Coverage of events after Maidan protests and the annexation of Crimea in local Russian language newspapers in Lithuania (March, 2014). In <i>Informacijos mokslai</i>. 2020, t. 90, p. 42–52. doi: 10.15388/Im.2020.90.49.</p> <p>KASCIAN, Kiryl; DENISENKO, Viktor. Patterns of Emotional Displays in Campaign Messages during the 2019 European Parliamentary Election in Lithuania. In <i>Intersections. East European Journal of Society and Politics (IEEJSP)</i>. 2020, Vol.6, No. 2, p. 40-60. doi: 10.17356/ieejsp.v6i2.657.</p>
Mantas Martišius	Doc. dr.	<p>ŠULCIENĖ, Ramutė (interviu, imantis); ŠUKAITYTĖ-COENEN, Renata (interviu, duodantis); MARTIŠIUS, Mantas (interviu, duodantis); VAIČEKUSKIENĖ, Giedrė (interviu, duodantis). Rinkėjų laukia populizmo pliūpsniai // Savaitė. Vilnius : UAB „Savaitė“. ISSN 1392-6888. 2024, Nr. 16, p. 18-19.</p> <p>MARTIŠIUS, Mantas. <i>Atsargiai – propaganda</i> : monografija. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2022. 584 p. ISBN 9786090707289. eISBN 9786090707296. DOI: 10.15388/vup-book-0023.</p> <p>MARTIŠIUS, Mantas. Kova dėl percepcijos = Struggle for perception // <i>Politikos ir</i></p>

komunikacijos sankirtoje: tendencijos, diskursai, efektai: straipsnių rinkinys / sudarytojas prof. dr. Lauras Bielinis. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2022. ISBN 9786094675102. eISBN 9786094675119. p. 157-179.

MARTIŠIUS, Mantas. *Vejantis nuvažiuojantį atgimimo traukinį: LTV istoriniais lūžio metais* iš Anna Mikonis-Railienė, Renata Šukaitytė, Mantas Martišius, Renata Stonytė kolektyvinės monografijos *Politinis lūžis ekrane: (po)komunistinė transformacija Lietuvos dokumentiniame kine, videokronikoje ir televizijoje*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. ISBN 978-609-07-0362-5, 374 p.

Patvirtinta Socialinių mokslų srities Komunikacijos ir informacijos krypties Doktorantūros komitete 2024 m. gruodžio 16 d., protokolo Nr. (7.17 E) 15600-KT-646

Komiteto pirmininkė prof. dr. Aušra Navickienė